

УДК 330.341

DOI 10.18372/2786-5487.1.15851

Ковальчук Наталія Василівна

викладач Фахового коледжу інформаційних технологій
та землевпорядкування НАУ,
м. Київ, Україна

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА НА СТУПІНЬ АКТИВНОСТІ УЧАСТІ ВИКЛАДАЧІВ В ІННОВАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

***Анотація.** У статті розглядається поняття інновації, готовності педагога до інноваційної діяльності. Визначено фактори, що впливають на ефективність інноваційної діяльності та на ступінь активності участі викладачів у інноваційному процесі.*

***Ключові слова:** інновації, інноваційна освітня діяльність, фактори інноваційної діяльності.*

***Annotation.** The article considers the concept of innovation, teacher readiness for innovation. The factors influencing the efficiency of innovation activity and the degree of activity of teachers' participation in the innovation process are determined.*

***Key words:** innovations, innovative educational activity, factors innovative activity.*

Постановка проблеми. Зміна політики і соціальних пріоритетів у освіті, і, зокрема, в незалежній Україні, сформувала принципово нову парадигму освіти та виховання – переходу від виховання громадянина країни до формування громадянина світу, людини відкритої, демократичної і відповідальної, освіченість, культура і мораль якої відповідають складності завдань глобалізованого світу.

Інновації, або нововведення притаманні для будь-якої професійної діяльності людини і тому природно стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації, як правило, виникають на стику декількох проблем і вирішують принципово нові завдання, ведуть до безперервного оновлення освітнього процесу і є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду як окремо взятих педагогів, так і цілих колективів.

Аналіз досліджень. Питання педагогічного новаторства, пошуку оптимальних прийомів і методів навчання і виховання отримали широкий розвиток в роботах вітчизняних і зарубіжних педагогів (А. Бойко, П. Блонський, Н. Крупська, В.С. Лазарєв, М.А. Моїсєєв, К. Ангеловські, Е.-Р. Роджерс і ін.). Дидактичні та психологічні основи управління освітніми інноваційними процесами стали предметом детального дослідження Ю.К. Бабанського, Г.Г. Воробійова, В.П. Сімонова, П.І. Третьякова, Т.І. Шамова та ряду інших вчених.

Виклад основного матеріалу. Поняття «інновація» означає нововведення, новизну, зміна; інновація як засіб і процес передбачає введення чого-небудь нового. Стосовно до педагогічного процесу інновація означає введення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання і виховання, організацію спільної діяльності викладача і студента.

Говорячи про інновації, необхідно дати поняття інноваційного процесу, який являє собою комплексну діяльність «щодо створення (народження, розробці), освоєння, використання і поширення нововведень» [5] – охоплює безліч різного роду змін в освітній системі. У той же час, наведене визначення містить в собі принципове положення про те, що інноваційний процес – це діяльність, отже, він обов'язково повинен бути цілеспрямованим, регульованим, контрольованим.

Інноваційна освітня діяльність – це діяльність, завдяки якій відбувається розвиток освітнього процесу (тоді як традиційна освітня діяльність – це діяльність, завдяки якій забезпечується стабільність освітнього процесу) [2]. Формування інноваційної діяльності як особистісний компонент викладача є процес багатфакторний, тому важливо чітко уявляти

очікувані результати і, відповідно, правильно і ефективно будувати і реалізовувати процес формування інноваційної діяльності в умовах модернізації освіти [4]. Для цього необхідно враховувати фактори, що впливають на ефективність інноваційної діяльності і на ступінь активності участі педагогів у інноваційному процесі, які, поряд з різноманітними моделями і специфічними особливостями інноваційного процесу. Чинники інтенсивності та ефективності інноваційних процесів можна розділити на дві групи. Наведені фактори мають значення в умовах виробничої діяльності, однак при реалізації інноваційної діяльності в навчальному закладі їх облік також необхідний для забезпечення її ефективності.

До першої групи факторів відносяться ті, які визначають сприйнятливність організації до нововведень. Дана характеристика організації визначає швидкість виявлення зовні корисних для себе нововведень. Можна виділити три групи факторів, що визначають рівень організації: Психологічні характеристики персоналу (установки керівника до нововведень; професіоналізм керівника; зацікавленість керівника в службовому зростанні, схильність керівника до ризику; інформаційні контакти в колективі організації; обізнаність персоналу про нововведення; вмотивованість персоналу на зміни; освітній рівень персоналу; норми, прийняті в колективі). Структурні характеристики організації (розмір організації; величина її ресурсів; наявність резервних ресурсів; наявність окремого підрозділу для створення нововведень; досвід у впровадженні та використанні нововведень; складність організаційної структури; ступінь централізації; ступінь регламентованості роботи; розвиненість комунікаційних каналів; організаційний клімат). Характеристики оточення (рівень стабільності – невизначеності зовнішнього оточення; зміни у вимогах до продукту; рівень конкуренції; положення серед конкурентів; міжорганізаційна кооперація). До другої групи належать фактори, що визначають інтенсивність і ефективність інноваційних процесів, що впливають на успішність впровадження даних процесів. Результати досліджень свідчать, що успіху впровадження нововведень сприяють:

- гнучкість організаційної структури, яка виявляється в здатності організації створювати тимчасові структурні одиниці, орієнтовані на досягнення чітко поставлених кінцевих цілей, і забезпечувати горизонтальну, а не вертикальну координацію спільних дій;
- загальна культура організації;
- стиль керівництва;
- інформованість членів організації про проблему, демонстрація недоліків в її діяльності;
- інформованість членів організації про достоїнства нововведення;
- залучення персоналу в процес планування впровадження та управління ним;
- наявність чітко поставлених цілей;
- гарне планування процесу змін;
- наявність підтримки основних впливових груп в організації;
- вмотивованість виконавців (існування адекватних винагород);
- здатність керівництва аналізувати причини опору і застосовувати адекватні методи для його подолання;
- організація навчання персоналу;
- регулярний і ефективний контроль ходу процесу впровадження;
- наявність налагодженої системи комунікацій.

Немає підстав вважати, що, будучи істотними для ефективності інноваційних процесів в інших організаціях, названі вище фактори не будуть позначатися на ефективності інноваційних процесів у педагогічній діяльності. Тому при аналізі і вдосконаленні системи інноваційної діяльності коледжу необхідно враховувати всі. Однак сприятливі умови інноваційної діяльності не завжди є запорукою активності участі в ній педагога. Як показують дослідження, важливим фактором є наявність готовності до інноваційної діяльності. Під готовністю до інноваційної діяльності розуміється сукупність якостей викладача, що

визначають його спрямованість на розвиток власної педагогічної діяльності та діяльності всього колективу навчального закладу, а також його здатності виявляти актуальні проблеми освіти студентів, знаходити і реалізовувати ефективні способи їх вирішення. Якість готовності педагогів до інноваційної діяльності, в свою чергу, визначає рівень розвитку дослідницької роботи в навчальному закладі [3].

Можна виділити основні завдання підготовки викладачів до інноваційної діяльності:

- Створити умови, сприятливі для стимулювання творчої діяльності викладачів.
- Закріпити оптимальний для педагога стиль діяльності, створюючи особливе середовище для індивідуальної неповторності, нестандартності викладача.
- Розвинути і виховати у викладачів здатність до пошуково-дослідницької діяльності.

Підготовка викладачів спрямована на пробудження інтересу до педагогічної інноватики, що підвищує якість освітнього процесу, інноваційну активність педагога. Інноваційна активність викладача в загальному випадку спрямована на вдосконалення власної педагогічної діяльності та діяльності всього навчального закладу в цілому. В інноваційній діяльності вирішуються завдання чотирьох основних типів: освоєння (впровадження) нововведень; власної розробки нововведень; проведення педагогічних експериментів; передачі власного досвіду і розробок.

До напрямків інноваційної діяльності відносять:

- Теоретико-методологічна і методична діяльність.
- Науково-дослідницька, проектувальних діяльність.
- Навчальна діяльність.
- Позаурочна діяльність.

До форми роботи (як інноваційний продукт) можна віднести:

1. Семінари; лекторії; курси підвищення кваліфікації; курсова перепідготовка; самостійна робота; інноваційні ділові ігри; круглі столи та ін.
2. Майстер-класи; експериментальні авторські розробки; пакети оригінальних технологій; відкриті заняття; програми організації власної інноваційної професійної діяльності; стажерські майданчики.
3. Заняття; консультації; самостійна робота; навчальні екскурсії; конференції; авторські заняття.
4. Зустрічі та тематичні зустрічі; бесіди; вікторини; концерти; виставки творчих робіт; науково-практичні конференції; гурток юного дослідника; секції; авторські позаурочні заняття.

Висновок. Становлення оновленої освіти передбачає природні процеси розвитку педагогічної практики, цілеспрямований управлінський вплив на систему підготовки, перепідготовку педагогічних кадрів, суттєві корективи змісту, стилю діяльності педагогічних установ, педагогів, тобто перехід освітньої системи до функціонування на нових організаційних та психолого-педагогічних засадах. Особливо значущим є формування його компетентності, особистісно-професійних якостей, здатності жити і працювати в інноваційному режимі: прийняти і зрозуміти нове, оволодіти інноваційною ситуацією.

Професіоналізація педагога і входження його в інноваційний режим роботи неможливі без творчого самовизначення, в якому провідну роль відіграє його налаштованість на самовдосконалення, самоосвіту, саморозвиток, без чого неможливе забезпечення нової якості освіти.

Список використаних джерел

1. Грабовська Т.І., Талапканич М.І., Химинець В.В. Інноваційний розвиток освіти: особливості, тенденції, перспективи. – Ужгород, 2006. – 232 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник. 2-ге вид., допов. Київ. – 2012.
3. Орлова Т.В. Управление образовательными системами: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений /Т.В. Орлова. – М.: Издательский центр «Академия», 2006.
4. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі. – Ужгород, 2004. – 168 с.
5. Інтернет ресурс :<http://www.zakinppo.org.ua>.